

ტოგო გუდავა – მეცნიერი და მასწავლებელი
TOGO GUDAVA – SCHOLAR AND TEACHER

ივანე ლეჟავა
Ivane Lezhava

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: ენათმეცნიერება, ქართველოლოგია,
კავკასიოლოგია

Keywords: linguistics, kartvelology, caucasusology

ტოგო გუდავამ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტის კავკასიურ ენათა განყოფილება დაამთავრა 1945 წელს, 1945-1948 წლებში იგი სწავლობდა საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის ასპირანტურაში კავკასიური ენების სპეციალობით. ტოგო გუდავამ საკანდიდატო დისერტაცია – „ბოთლიხური ენის ძირითადი მორფოლოგიური კატეგორიები“ – დაიცვა 1948 წელს, ხოლო 1964 წელს – სადოქტორო დისერტაცია „ანდიურ ენათა კონსონანტიზმი“. ტოგო გუდავა 1950 წლიდან იყო ენათმეცნიერების ინსტიტუტის მეცნიერი თანამშრომელი, 1966 წლიდან კი შეთავსებით – თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტრუქტურული და გამოყენებითი ლინგვისტიკის კათედრის პროფესორიც; წლების მანძილზე კითხულობდა ლექციებს სხვადასხვა საენათმეცნიერო დისციპლინაში: „ქართველურ ენათა შედარებითი გრამატიკა“, „ხუნძური ენა“, „ზანური ენა“.

ტოგო გუდავა 90-მდე ნაბეჭდი სამეცნიერო შრომის ავტორია, მათ შორის მნიშვნელოვანი მონოგრაფიებია: „ხუნძურ და ანდიურ ენათა ზმნური ფუძეების შედარებითი ანალიზი“, „ბოთლიხური ენა. გრამატიკული ანალიზი, ტექსტები, ლექსიკონი“, „ანდიურ ენათა კონსონანტიზმი“, „ბაგვალური ენა“, „დიდოურ ენათა კონსონანტიზმის ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი“, „ქართული ხალხური ზეპირსიტყვიერება“.

ტ. გუდავას შრომათა უმრავლესობა ეძღვნება დაღესტნის ენათა სინქრონიულ და დიაქრონიულ კვლევასა და ქართველური ენების ისტორიული ფონეტიკისა და მორფოლოგიის პრობლემებს.

2013 წელს ჟურნალ „ენათმეცნიერების საკითხებში“, რომელიც ეძღვნებოდა ტოგო გუდავას დაბადებიდან 90-ე წლისთავს, გამოქვეყნდა მისი სამეცნიერო შრომების სრული ბიბლიოგრაფია; დასაანანია, რომ მათ შორის მრავლად არის ენათმეცნიერებისათვის მეტად ღირებული გამოუქვეყნებელი ხელნაწერებიც.

მიუხედავად იმისა, რომ ტოგო გუდავა 54 წლის ასაკში 1976 წელს გარდაიცვალა, განუზომელია მისი წვლილი ქართველოლოგიასა და კავკასიოლოგიაში.

Togo Gudava graduated from Tbilisi State University, Faculty of Philology, Department of the Caucasian Languages in 1945. From 1945 to 1948 he studied at the post-graduate course of the Institute of Linguistics of the Academy of Sciences of Georgia, with a specialty in the Caucasian languages. In 1948 Togo Gudava defended his Ph.D. thesis – *Main Morphological Categories of the Botlikh Language* and in 1964 – his doctoral thesis *Consonant System of the Andic Languages*. From 1950 Togo Gudava was a research worker at the Institute of Linguistics, and from 1966 – also a professor of the Chair of Structural and Applied Linguistics of Tbilisi State University; over the years he delivered lectures in various linguistic disciplines: Comparative Grammar of the Kartvelian Languages, the Avar Language, the Zan Language.

Togo Gudava is the author of up to 90 printed scholarly papers, including significant monographs: *Comparative Analysis of Verb Stems of the Avar and the Andic Languages; the Botlikh Language. Grammatical Analysis, Texts, Glossary; Consonant System of the Andic Languages; the Bagvalal Language; Historical-Comparative Analysis of Consonant System of the Dido Languages; Georgian Orally Transmitted Folklore.*

Most of T. Gudava's works are devoted to the synchronic and diachronic research of the Dagestan languages and problems of historical phonetics and morphology of the Kartvelian languages.

In 2013, in the journal *Issues of Linguistics*, dedicated to the 90th anniversary of the birth of Togo Gudava, the complete bibliography of his scholarly works was published; it is regrettable that it includes numerous unpublished manuscripts that are very valuable for linguistics.

Although Togo Gudava died at age 54 in 1976, his contribution to Kartvelian and Caucasian Studies is immense.